

Danmarks Idræts-Forbund

1896-1996

Af Else Trangbæk

»Dansk Idræts-Forbunds stiftelse blev del af en ny tids måde at tænke og handle på. Sportens udbredelse indgik i et parløb med urbanisering, og sporten blev symbol på dynamik, fremskridtstro og udvikling, dyrkelse af ungdommelighed, viljestyrke og sundhed. Sporten skulle vise sig at være et velegnet middel til at udvikle individualisme og demokrati, kvaliteter som blev afgørende for det moderne samfunds opbygning. Men sporten blev på mange måder også en modvægt til det moderne samfunds vilkår. Sporten gav mulighed for kropslige udfordringer på egne præmisser.«

Sådan står der bl.a. at læse i indledningen til *Dansk Idrætsliv* et to-bindsværk – udgivet i anledning af Danmarks Idræts-Forbunds 100 års jubilæum. Værket er overvejende en kronologisk fremstilling af udvalgte temaer, der er væsentlige for forståelsen af idrættens sociale og kulturelle betydning – for den enkelte udøver og for samfundet. Det er skrevet af 1 sociolog og 4 historikere, Bjarne Ibsen, Jørn Hansen, Per Jørgensen, Niels Kayser Nielsen og Else Trangbæk.

I forbindelse med DIF's jubilæumsfest, som blev afholdt den 17. februar 1996 i Falkonercentret, var jeg, som én af forfatterne, blevet opfordret til at holde festtalen. Min ambition var, her at forsøge at fortælle DIF's historie, som fortælling om en slægts liv gennem 100 år. Nedenfor bringes talen i sin helhed – dog tilføjet noter med henvisning til, hvor der i *Dansk Idrætsliv* kan læses uddybende om de nævnte begivenheder i slægtens liv.

Festtale ved DIF's 100 års jubilæumsfest

»Deres kongelige Højhed¹ – kære festdeltagere²

At få den ære og mulighed at tale til en 100-årig er noget ganske særligt. Men det er også en særlig 100-årig. En 100-årig, hvis dagligdag handler om at sætte i gang, at få andre til at udfolde sig, lege og overskride grænser. En 100-årig, som nok til tider kan virke træt og slidt og undertiden endda lidt tandløs, men som magter at komme igen, at sætte nye lege og udfordringer på dagsordenen.

Min tale er en fortælling om denne 100-årige: DIF – Idrætsslægtens overhoved. Jeg vil fortælle om DIF's forskellige livsfaser fra fødsel, over barndom, ungdom, voksenperiode til i dag, hvor DIF trods sin høje alder stadig forsøger, at holde styr på de, gennem årene, mange tilkomne familier – idag ialt 57³, som tilsammen repræsenterer et idrætsfolk på ikke mindre end 1.5 mill – unge og gamle, mænd og kvinder.

DIF er, som sagt, idrætsslægtens overhoved. Ikke udpeget på grund af alder og erfaring, for visse af familiemedlemmerne er ældre: Roerne og fodboldspillerne⁴. Nej DIF blev slægtens overhoved på grund af sine ideer og tanker⁵ om at samle de mange idrætsudøvere, der for mere end 100 år siden var dukket op mange steder. DIF ville

skabe orden, fælles regler og fysiske udfordringer til ungdommen.

Der var tale om en ganske speciel fødsel – helt uden én kvinde. Der var ikke engang tale om en jomfrufødsel, men det var et barn undfanget og født af mænd. Selv om barnet så levedygtigt ud blev det straks navngivet af de 19 fødselshjælpere, der var mødt frem den sene natstid den 14. februar 1896.⁶ Navnet blev: Dansk Idræts-Forbund – et navn som i slægtens 97. år blev ændret til Danmarks Idræts-Forbund.⁷ En ændring, der måske markerer en erkendelsesmæssig overgang fra det mere beskedne DIF til det altfavnende DIF, og som vidner om helt nye drømme. Et barn var blevet undfanget og født og er stort set siden opfostret af mænd.⁸

Barndomsårene og de første ungdomsår var lærerige, udfordrende men de krævede nøjsomhed. For at sikre de mange fælles opgaver var det ikke tilstrækkeligt med god vilje og gode ideer. Økonomi var nødvendigt – dengang som nu. DIF blev sat på prøve: Der skulle skaffes midler – og det var ikke så let, for kun få havde dengang forstået at idrætten udover at være adspredelse i fritiden – også havde nogle for samfundet ganske gode sidegevinster. Og dertil kom, at familiemedlemmerne ikke altid var særlig trofaste, de meldte sig ind og ud af slægten, når fællesskabet ikke tjente deres interesser.⁹

Efter at DIF havde overstået den værste pubertet begyndte ungdomsårene – en periode som i de fleste slægter ikke går helt ubemærket hen – sådan gik det også for DIF. Familiemedlemmerne tog i 1925 magten i slægten¹⁰, og markerede at et familiemedlem skal være specialist. Der skulle være arbejdsdeling, og DIF skulle ikke blande sig for meget, men blot sikre at økonomien var i orden og at slægten nød samfundets tillid. Det sidste har ikke altid været

helt enkelt og betød dengang, at slægtens general fra tid til anden skældte ud, når de forskellige familiers ledere lod idrætsfolket konkurrere for meget og i for ung en alder, når de forhindrede kvinderne i at være med eller når bokserne ikke forstod, at boksning skulle foregå i ringen.¹¹ Det var i disse pulserende ungdomsår, at DIF-slægten skabte sin identitet: som en slægt – kendetegnet ved mange familiemedlemmer, der hver for sig krævede retten til at være specialister og og stillede krav om det offentliges opbakning p.g.a. det ansvarlige lederarbejde. Identiten blev også udtrykt på andre måder som på et af de årlige slægtsmøder, hvor nogle familiemedlemmer frabad sig pædagoger og tantetyper uden idrætslig indsigt, og de opfordrede til at man tog sig i agt for ikke at ende som et kommunalt fortsættelseskursus.¹²

Her som i mange slægter var der »sorte får«, som adskilte sig fra flokken – og flere kom siden til. De militære, arbejderne, de religiøse KFUM'ere, grønlænderne og de handicappede var i bogstaveligste forstand på tværs.¹³ Men i modsætning til de andre familiemedlemmer viste de deres stolthed ved at tilhøre slægten, idet de valgte at tage slægtens efternavn: Idræts-Forbund.

En lykkelig barndom og en udfordrende ungdom var for slægten en på mange måder god start på livet, inden den for alvor skulle ud i den store verden. Men i denne overgang til voksenlivet kom DIF-slægten til at vente i 5 lange og mørke år. Idrættens evne til at kombinere fysisk udfoldelse og samvær bidrog på trods af store vanskeligheder til at idrætten i denne overgang blev til »Idræt for alle«.¹⁴ Krisen og krigen var ovre, og DIF startede voksenlivet som en storfamilie med ikke færre end 22 familiemedlemmer.

Voksenlivet skaber for mange menne-

sker store forandringer, afhængig af uddannelse, job, løn- og boligforhold. Sådan var det også med DIF-slægten. Hvor man måske lidt firkantet kan sige, at man før tipsloven i 1948 havde »levet fattigt men godt«, blev der nu muligheder for at sætte øget indsats bag de mange gode initiativer og tanker.¹⁵ Slægtens mange medlemmer og folket kunne nu komme på skolebænken, og lærte noget om alt det, man før bare havde gjort.¹⁶ Slægten støttede folket, så de begyndte at få fod under eget tag, og de flyttede således ofte ud af bofællesskab og ind i egne parcelhuse.¹⁷ Jo der var kommet gang i hjulene og slægten voksede sig større og større.

Ved indgangen til 1970'erne opstod der – det som mange familier må igennem – generationskonflikter. DIF og de mange familier havde i ønsket om vækst til tider glemmt at tage temperaturen hos det hastigt voksende »idrætsfolk«, der fra mange hjørner af dynastiet begyndte at stille spørgsmål til ledelsesstil og det demokratiske system. De unge ville have medbestemmelse og indflydelse, de ville selv bestemme, hvem de skulle »sælges« til, de mente, at idrætten burde markere politisk stillingtagen, og kvinderne ville nu ikke nøjes med at være på idrætspladserne – de vil også bestemme lidt.¹⁸ Fra tid til anden blev de »nye aktivister« af mange også kaldet »gidslerne« budt med til de 2 årlige slægtsmøder, hvor tingene skulle afgøres på idrætsdemokratisk vis. Slægtens traditioner var efterhånden meget stærke og man kunne modstå meget – også små pip og tilråb fra sidelinien. Slægten var blevet så stor, at man måtte søge hjælp udefra til at administrere virksomhedens daglige ledelse.¹⁹ For at opnå en vis besparelse – og måske for at følge med tiden flyttede mange af familiemedlemmerne sammen i det nye idrætskollektiv i Brøndby.²⁰

Trods uro i visse hjørner var der mange der bankede på og ønskede at blive en del af DIF-slægten. Men det krævede at de, lod sig underkaste en hård test gennemført af kyndige dommere, der afgav kendelsen.²¹ Nogle slap ind, visse som ægte familiemedlemmer andre kun som pap familiemedlemmer, men andre igen blev holdt udenfor – f.eks. tankesporten – den hørte slet ikke hjemme her, var alle enige om.

Fremme ved 1990'erne kan man spørge sig selv: Er DIF-slægten ved at nå pensionsalderen, eller er DIF stadig viril med mod på nye tiders mange udfordringer? Spørgsmålene kan være vanskelige at besvare, for til tider synes det som om pensionsalderen er nær eller påbegyndt, men alligevel er der så meget liv. Ja så meget at man indimellem har overskud til at fraternisere med et andet idrætsdynasti – og nogle drømmer sågar om snarlig ægtepagt.²² Så måske skal vi snart til bryllupsfest. Hvis brylluppet skulle blive en realitet vil jeg anbefale, man overvejer at benytte moderne viden om kønsskifteoperation, genteknologi, transplantationer etc.

DIF blev samlingspunkt for dansk idræt på sine ideer om regler, orden, disciplin og troen på fremtiden – DIF var fremsynet og passede til de nye tider i slutningen af forrige århundrede. Ideerne satte idrætten på skinner.

Mit ønske til den 100-årige er: benyt den store erfaring fra de livsfaser du har passeret og kombiner den med – den gave du fik ved din dåb – at lytte til tidens tegn. 1896 krævede omstilling til et nyt og dynamisk samfund – her blev sporten en gave til folket og samfundet. 1996 kræver måske modet til at give sig tid – ikke forhastet tid. Lyt til alle dine familiemedlemmer og til idrætsfolket – de repræsenterer alle aldre og mange forskellige kulturer, de repræsenterer det specifikke og det tværgående,

det målrettede og det oplevelsesorienterede. Lyt og giv tid til eftertanke og refleksion. Lad folkets drømme om gode idrætsoplevelser blive den udfordring og drivkraft, der byder de næste mange år velkomne.

Jeg har lyst til at den formand, som har siddet længst som DIF-slægtens overhoved generalmajor Holten Castenschiold skal have det sidste ord.

Da han efter 19 år gik af i 1941 sagde han følgende:

»Den som ikke ser Engelen i den tilhugne Marmorblok kan heller ikke frembringe den med Hammer og Mejsel«

... og han fortsatte:

»Det vil jo blot sige, at der skal mere et blot Værktøj til at skabe noget virkelig godt. Med Haandelag, Redskaber og Rutine kan man danne konturerne af Figuren, men det der gør den levende, det, der bringer »Engelen« frem, vil mangle, hvis Kunstneren ikke i sin tanke har et Ideal, efter hvilket han arbejder, og som han forsøger at virkeliggøre«.

Et stort tillykke til DIF. Jeg vil bede alle rejse sig og udbringe et 3-foldigt leve for Danmarks Idræts-Forbund.«

Noter

1. Prinsesse Benedikte deltog i festen som repræsentant for kongehuset.
2. Til festen var inviteret ca. 900 gæster: alle ansatte i DIF, specialforbundsrepræsentanter, DIF-udvalg, andre nationale og nordiske idrætsorganisationer, repræsentanter for folketingets partier og øvrige samarbejdspartnere. Regeringens tale blev holdt af kulturminister Jytte Hilden.
3. DIF har i dag 57 specialforbund
4. Dansk Forening for Rosport blev stiftet i 1887. Dansk Boldspil Union kom til 2 år senere i 1889.
5. Efter flere forsøg i årene forud forsøgte en gruppe mænd endnu engang at »skabe ordnede Forhold for Idrætten«. Læs om de tidlige forsøg og selve starten i *Dansk Idrætsliv*, bd. 1 side 63-86
6. Der var til det stiftende møde inviteret 50 klubber, hvoraf kun 24 var repræsenterede og flere endda ved fuldmagt. *Dansk Idrætsliv*, bd. 1, side 67
7. I 1993 fusionerede Dansk Idræts-Forbund og Danmarks Olympiske Komite (oprettet i 1905) og organisationen skiftede ved den lejlighed navn til Danmarks Idræts-Forbund.
8. I *Dansk Idrætsliv*, bd. 1. side 24-26 dokumenteres hvem initiativtagerne, disse idrættens, civiliserings og fremskridtets mænd, var. Kvinderne havde dengang som nu vanskeligt ved at komme med, der hvor beslutningerne træffes. I 1921 indvalgte 8 kvinder i DIF's ledelse (repræsentantskabet) – det lykkedes kun ved at man forinden havde udvidet ledelsen med 8 pladser. I 1932 forsøgte gymnastikinspektør Else Thomsen med et oprør mod ledelsesprincipperne – uden resultat. Næste gang kvinder for alvor gik på banen igen var i 1983, hvor DIF opretter et udvalg for »Kvinder og idræt« bl.a. med det formål at rekrutere flere kvinder til ledelsesposter i idrætten. Arbejdet med at øge kvinders andel i ledelsen af idrætten kan ikke kaldes en succeshistorie. *Dansk Idrætsliv*, bd. I, side 120, side 155-158, bd. II side 145-150.
9. Efter forskellige uoverensstemmelser omkring amatørreglerne meldte f.eks. Dansk Boldspil-Union sig ud af DIF i 1900 for først 4 år senere at indmelde sig igen. *Dansk Idrætsliv*, bd. I, side 71-74.
10. Ved flere lejligheder blev spørgsmålet om DIF's rolle og mulighed for indblanding i specialforbundenes forhold taget op. Fra 1925 skete der en nyordning af DIF, som herefter blev en paraplyorganisation for en række specialforbund, der i princippet var selvbestemmende i organiseringen af deres egne områder. *Dansk Idrætsliv*, bd. I, side 115-116.
11. DIF's formand gennem 19 år (1922-1941) generalmajor Holten F. Castenschiold arbejdede bl.a. energisk på at skaffe offentlige midler til DIF og

- specialforbundene, hvilket bl.a. betød, at han fra tid til anden i skarpe vendinger fortalte lederne, hvorledes de burde opføre sig, hvis samfundet skulle kunne forstå idrættens sociale og kulturelle betydning. *Dansk Idræts liv*, bd. I side 142 – 162.
12. I mellemkrigstiden udspandt der sig mange debatter om idrættens ledelse, forholdet mellem konkurrence og motion m.m. I en af disse debatter på DIF's repræsentantskabsmøde i 1933 blev der f.eks. stillet følgende spørgsmål fra nogle af deltagerne: »Skal Idrætten være et kommunal *Fortsættelseskursus*? Er det tantetypen, der er imod Idrætten?« og følgende udsagn blev formuleret: »Fri os for Pædagoger uden idrætslig Indsigt« *Dansk Idrætsliv*, Bd. I side 150-152.
 13. De nævnte forbund er alle tværidrætslige forbund, som en del specialforbund ikke ønskede ind i DIF. De to forbund, som især havde problemer med at blive optaget var KFUM's Idrætsforbund og Dansk Arbejder Idrætsforbund p.g.a., at foreningerne ved siden af det idrætslige arbejde også havde religiøse og politiske målsætninger. Dansk Militær Idrætsforening (senere Forbund) blev stiftet i 1918 og optaget i DIF i 1919, KFUM's Idrætsforbund blev ligeledes stiftet i 1918, men først optaget i DIF i 1946, Dansk Arbejder Idrætsforbund blev stiftet i 1929 og optaget i DIF i 1943, Grønlands Idræts Forbund blev stiftet i 1953 og optaget i DIF samme år, men fra 1994 er de blevet selvstændige – dog er der indgået en aftale med DIF om at fungere som servicenydende medlem. Dansk Handicap Idræts-Forbund stiftet i 1971 og optaget i DIF 1972. *Dansk Idrætsliv*, Bd. I side 125-137 og oversigterne over specialforbund efter hvert kapitel.
 14. Under 2. verdenskrig og i perioden derefter kom der mange nye medlemmer til i DIF. De første egentlige statistikker over idrættens udbredelse i Danmark kom i 1938. *Dansk Idrætsliv*, Bd. II side 22-34.
 15. I 1948 blev Tipsloven vedtaget, og hermed begyndte idrætsorganisationerne at få en stabil kilde til udviklingen af idrætten. I *Dansk Idrætsliv*, B II, side 35-49 er der en grundig redegørelse for Tipslovens ændringer, fordeliger m.m. frem til i dag. Inden da havde DIF måtte kæmpe for at få statslige tilskud, idet staten anså sport for en privatsag. *Dansk Idrætsliv*, Bd. I, side 91. DIF modtog endvidere en del private sponsormidler bl.a. fra *De forenede Bryggerier*«, hvilket bl.a. fik Afholdsbevægelsen til at reagere *Dansk Idrætsliv*, Bd. I side 150, men også fra Dansk Bicycle-Union (senere Dansk Cyckle-Union), som gennem totalisatorspil tjente store midler. DCU blev stiftet i 1907, men først medlem af DIF i 1965.
 16. Der begyndte her at blive etableret egentlig uddannelse. *Dansk Idrætsliv*, Bd. II side 28-30.
 17. Der skete i perioden fra slutningen af 1950'erne og i 1960'erne en voldsom vækst i idrætsanlæg og idrætshaller. *Dansk Idrætsliv*, Bd. II side 50-59
 18. Hvor idrætskritikken i 1920'erne og 30'erne bl.a. blev rejst af DIF's formand og mod idrættens ledere, var det i 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne grupper af aktive idrætsudøvere og kvinder, der rejste krav om indflydelse på egne vilkår. Dansk Aktiv Gruppe, Ole Nørskov-sagen, Idræt for Fred og Kvinder og Idræt er blot eksempler herpå. *Dansk Idrætsliv*, Bd. II side 131 – 152.
 19. Der sker i løbet af 70'erne og 80'erne en kraftig vækst i antallet af ansatte i idrætten.
 20. DIF flyttede i 1974 fra små kontorer i Vester Voldgade i København ud til Brøndby, hvor i dag DIF og de fleste specialforbund har samlet deres administration.
 21. Når et idrætsgren søger optagelse i DIF sker det med en ansøgning til DIF's bestyrelse (tidligere et optagelsesudvalg), som efter nogle vedtagne retningslinier tager stilling til, om man kan indstille til optagelse som specialforbund, som associeret medlem eller nægtes medlemskab.
 22. DIF har siden begyndelsen af 1990'erne gentagne gange fremhævet det hensigtsmæssige i, at man i Danmark arbejdede på at etablere én stor idrætsorganisation. D.v.s. at fusionere DGI – Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger med DIF. DGI har dog indtil videre ikke fundet ideén lige så hensigtsmæssig. *Dansk Idrætsliv*, Bd. II, side 206-213.

Anvendt litteratur

Trangbæk, Else, Jørn Hansen, Bjarne Ibsen, Per Jørgensen, Niels Kayser Nielsen, *Dansk Idrætsliv*, Bd. I og II, GyldendaL 1995